

עינב רוזנבליט

יאיר ורדי, יליד 1948, החל את דרכו כרקדן וכוריאוגרף בלהקת בת-שבע, ובהמשך רקד בלהקות שונות ברחבי העולם. ורדי הוא מנכ"ל מרכז סוזן דלל מאז הקמתו ב־1989 והוא משמש גם ראש בית הספר למחול באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. במסגרת פועלו כמנכ"ל סוזן דלל יזם ואירגן פסטיבלים של מחול מקומי ובינלאומי כמו "דאנס אירופה", "חשיפה בינלאומית", "תל אביב דאנס" ורבים אחרים. ורדי הוא חבר בוועדות שיפוט בינלאומיות, יועץ אמנותי לפסטיבלים וחבר בקרן למצוינות בתרבות. בשנת 2009 נמנה על זוכי פרס א.מ.ת בתחום התרבות. מרכז סוזן שהוא עומד בראשו קיבל את פרס ישראל במחול לשנת 2010.

בית הספר למחול באקדמיה כולל את החוג למחול והכשרת הרקדן, החוג לתנועה וכתב תנועה, המסלול לכוריאוגרפיה כמו גם החוג למחול בבית הספר התיכון שליד האקדמיה והקונסרבטוריון. ורדי מבקש לערוך אי־אלו שינויים באקדמיה, ובין השאר ליצור בה מבנה פדגוגי חדש. באתר האינטרנט של הפקולטה נאמר כי ייעודה הוא "להפוך את האקדמיה למחול למוסד המוביל בחשיבה עכשווית, מקורית, עם ראייה חדשנית הניזונה מסביבה יוצרת ודינמית... בוגר הפקולטה יגלה כבוד לאדם, יהיה יוצר, חושב ומורה, ויוביל גישה חדשה במערכת המחול בישראל".

בפגישה עם ורדי ביקשתי לדעת אילו מהיעדים שהוצבו כבר מומשו ואילו קשיים התגלו בדרך, אם התגלו.

כשנכנסת לתפקידך באקדמיה, אמרת שאתה רוצה לעשות שינוי פדגוגי, להוסיף לתוכנית או לשנות אותה. מה מכל זה עשית?

"תחום המחול נפתח לכל מי שמעוניין לרקוד, וכמעט כל התלמידים בחוג למחול באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים רוצים להיות מורים, לא צריך להיות רקדן מצוין כדי לרקוד... אני מחפש הקשבה, תחושה שהאדם רוצה את זה מאוד, וגם אם הוא חסר את הידע הפיסי, אפשר להטמיע בו את הידע".

"עשינו הרבה מאוד ואנחנו עדיין עושים; אנחנו בתהליך כל הזמן. ברור שבסקטור האקדמי הדברים האלה לוקחים זמן, ואני מכבד את זה. יש בסיס נתון שעל פיו אנחנו פועלים. זה הבסיס, אבל הוא מושפע מהשינויים שקורים בתחום המחול ובתחום הוראת המחול בארץ. אנחנו קשובים לצרכים שבאים מהשטח. אכן טענתי שהצד הפדגוגי לא מספיק חזק אצלנו".

למה הכוונה?

"ללימודים העיוניים בתחום המחול יש בעיה של אקדמיות. היום יש מי שיעביר את החומר, יש יותר ויותר אנשים שאמונים על החומר. בעבר לא ניתנו די שעות ולא הושם די דגש על חשיבות המידע על ההיסטוריה של המחול, על איפה היה המחול... על מה אנחנו מבססים את כל תורת ההוראה שלנו..."

"היום אנחנו מאפשרים יותר שעות לימוד וכך אפשר להעלות נושאים נוספים ולהעשיר במפגשים נוספים. במקביל דרשנו מהתלמידים יותר עבודה עצמית, יותר השקעת שעות. כל הרעיון של הלימודים האקדמיים מבוסס על היוזמה האישית של הסטודנטים. האקדמיה יכולה רק לגרות את הסטודנט בראשי פרקים ללמוד את החומר בעצמו. בגלל המקצוע הפיסי, ברור שהדגש מושם על החלק המעשי: שיעורי גרהאם, קנינגהם, יצירה, גאגא, הם שיעורים שדרושים יותר שעות באקדמיה ולוקחים את האחוז הגדול יותר של שעות ההוראה. השיעורים העיוניים נתונים להשקעת התלמיד בזמנו הפנוי".

איך אתה גורם לכך שלימוד מאמרים על מחול ייראה אטרקטיבי לתלמידים הרקדנים? האם הם באמת משקיעים בבית בלמידת החומר העיוני?

"הם חייבים להגיש עבודות בסוף השנה, שם אפשר לראות אם הסטודנט השקיע או לא השקיע".

אבל המקום מצליח לעורר בהם בעירה פנימית גם באשר ללמידה אקדמית?

"הייתי רוצה לחשוב שכן. אני חושב שהם רואים שאנחנו משקיעים הרבה יותר זמן בהוראת תולדות המחול. כל שבועיים אנחנו מביאים עוד העשרה ועוד הרצאה בכל התחומים שאנחנו נוגעים בהם. הרי אי אפשר ללמוד הכל. בנוסף לכל ה־42-44 שעות לימוד שיש להם, שזה המון, הם נדרשים לשמוע הרצאות העשרה".

ואיך הם מגיבים לזה? מגמת מחול היא הרי גם סיטואציה משברית...

"זה קשה אבל גם אתגרי. אני חושב שבהתחלה הם לא יודעים למה הם נכנסים, אולי זה דבר טוב, פתאום כל העוצמה נופלת עליהם..."

יש נשירה?

"השנה נשרה אחת משנה א'. בדרך כלל נושר סטודנט אחד בכל מחזור. זה מעט מאוד. יש באקדמיה מחלוקת בנוגע לייעודה – הכשרת רקדנים או הכשרת פרחי הוראה. השניים

קשורים זה בזה. ייעודה של האקדמיה הוא מתן תואר ומתן תעודת הוראה למי שלמד במסלול המתאים. כדי להשיג את שני הדברים האלה, בתחום שהוא מאוד פיסי, על התלמיד לעבור ארבע שנים בלימוד פיסי של ריקוד. רבים מגיעים לאקדמיה לקבל הכשרה לרקוד, ומשפרים את יכולתם הריקודית".

מה יש יותר? כאלה שבאים בשביל התעודה או כאלה שבאים כדי לרקוד?

"כולם רוצים תעודת הוראה".

הם מגיעים עם רקע רקדני?

"רובם, לא כולם".

יש קונפליקט בין הצורך לרקוד לרצון להיות מורים. זאת בעיה שבטח עולה כל הזמן – לרקוד זה מאוד נרקיסיסטי, לעבוד בחינוך פחות. להיות רקדן זה די נוצץ ולחיות מורה פחות. איך אתם מיישבים את הסתירה?

"אני לא יודע, זה לא מדויק. יש כאלה שנרשמים כדי להיות מורים. כדי להגיע לידע הם חייבים לעבור את המסלול, ויש כאלה שרוצים לקבל תואר ותעודת הוראה וגם לרקוד. הלימודים מכניסים אותם למעגל העשייה. האפשרויות הפתוחות לפניהם הן הפרויקטים של היוצרים העצמאים. תוך כדי כך הם משתלבים בכל המייליה של המחול הישראלי. יש בזה רווח כפול – הם לומדים לתעודת הוראה, ובינתיים משתמשים בזמן המועט שלהם כדי לרקוד וכדי למצות את הבעירה הזאת, וכולם רוקדים.

"אני גם רואה את המצוקה – יש כאלה שמקבלים דרך האקדמיה כלים, ואז צצה דילמה אם להשקיע בריקוד או בתואר. מה שרובם עושים, זה לגמור את התואר ולקבל תעודת הוראה. הם משתלבים במערך המחול בישראל לתקופה מסוימת, עד שהם מרגישים שמיצו את הצורך או שהם לא מספיק טובים. כאן [בסוזן דלל] מסתובבים הרבה מהם. זו התנסות מאוד חשובה בשבילם. ההתרחשות האינטנסיבית של יצירה צעירה מאפשרת להם לרקוד, גם אם לא התקבלו ללהקות הגדולות... מתוך 57 יוצרים צעירים מישהו בטוח ייקח אותם לעבודה. הקשרים נוצרים גם אחרי שכוריאוגרפים באים ללמד אצלנו".

כמו שאתה מציג את זה, המצב נשמע ממש אופטימי. יש הדדיות בין סוזן דלל לבין האקדמיה: בין הלמידה לבין המימוש בפועל.

"אנחנו פיתחנו את ההדדיות הזאת ואנחנו מעודדים אותה. כשסטודנט אומר לי שיש לו חזרות, אני מאפשר לו ללכת בתנאי שישלים את החומר".

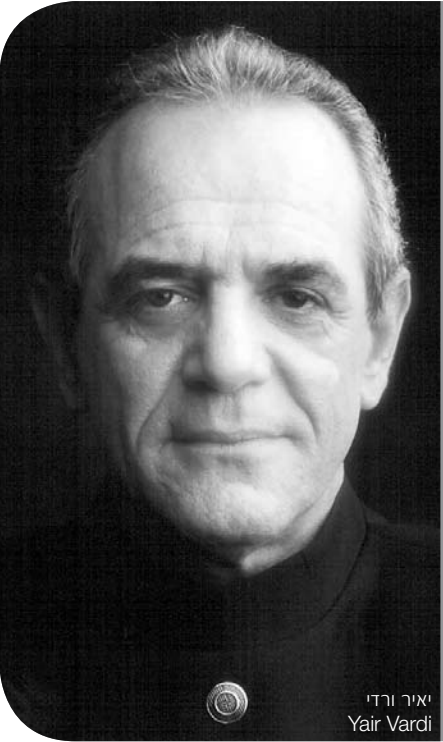
אילו מסלולי לימוד יש?

"יש מסלול מחול ומסלול תנועה, ויש מסלול כוריאוגרפיה משנים ג' וד'. התוכנית הבאה היא לנסות להגדיר את המסלול הזה חוג לכוריאוגרפיה, עם כל המשתמע מכך. בעתיד אני רוצה שיהיו ארבעה מסלולים: מסלול מחול, מסלול כוריאוגרפיה, מסלול תנועה ומסלול תרפיה, וכל אחד יצטרך לבחור מקצוע ראשי. השנה יישמנו מבנה יותר אוניברסיטאי באקדמיה. בשנה הראשונה הם טועמים מכל טוב – רפרטואר, מורשת, גאגא, תנועה, מודרני, קלאסי. בשנה ב' הם בוחרים במה הם רוצים להתמקצע יותר. הם בוחרים מקצוע ראשי ומקצוע משני. בשנה ג' מתכוונים יותר. יש כאלה שרוצים רק כוריאוגרפיה, או רק תנועה. כל שנה ממוקדת יותר בכיוון שהסטודנט בוחר. בשנה ד' הוא עסוק רק במה שבחר. החשיבה היא כיום יותר אוניברסיטאית – בחירה אילו חוגים רוצים – כי חשנו שאנחנו יותר פתוחים למה שקורה היום, וגם קשובים למה שהסטודנטים מבקשים; למשל, באה דרישה מהשטח שבשנה א' יהיה יותר בלט קלאסי. יש להם ארבע פעמים בשבוע, והם רוצים יותר, אז אני מאפשר יותר. הם לומדים מ־9:00 עד 18:00, למעט יומיים בשבוע, שבהם עובדים אחרי הצהריים. האקדמיה גם נותנת הרבה מלגות. אנחנו מאוד עוזרים, מאוד משתדלים, שמי שמגיע ויכל ללמוד ולהתפנות מעיסוקיו האחרים".

אתה חוזר ואומר שאתם מנסים להתאים את המוסד להלוך הרוח הקיים עכשיו, למה שמתרחש עכשיו במחול. למה כוונתך?

ראיון עם יאיר ורדי

ראש בית הספר למחול באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים

יאיר ורדי Yair Vardi

לתת יותר תשומת לב לרמה שאנחנו דורשים מהם. מה שקרה זה שכולם באו לשיעורים הנוספים. מחובתו של התלמיד לשאוף להגיע לרמה הנדרשת. אני יכול לבקש, אני לא יכול לעשות את זה בשבילם".

קורה לך שאתה מסתכל על שיעור פתוח ונזעק מהרמה הטכנית הנמוכה?

"קורה. יש תלמידים שאנחנו ממליצים להם להישאר עוד שנה בגלל הרמה הטכנית. המסר הוא תמיד לעודד, לא להשפיל, לא לדכא, אבל יש מקרים דרמטיים שבהם אנחנו לא לוקחים".

היום לא נעצרים בלחיות רקדנים, כולם רוצים להיות כוריאוגרפים.

"מתפקידנו לאפשר את הדברים האלה, גם אם לפעמים ממאה יוצא רק כוריאוגרף אחד מוכשר".

יש במסלול הזה הרבה מקום לרחשי לב בעייתיים אצל הסטודנטים. בריקוד, אולי יותר מאשר באמנויות אחרות, יש הרבה השוואה, הרבה תחרותיות. האם המערכת נותנת מענה למה שמתעורר?

"עד כמה שהיא יכולה, היא קשורה לרחשיו של הסטודנט. אנחנו רואים אם יש מישהו שמשתנה, שיכולתו הפיסיית משתנה. אנחנו לא פסיכולוגים, אבל אנחנו רואים את השינויים שקורים עם השנים, ואנחנו שמים עין על מה שקורה, לפעמים בשיחה מעודדת. זה עולם שלם של סטודנט שאנחנו חייבים להיות מאוד קשובים אליו. אני

"מה ששונה זה שהמחול נפתח לכל מי שרוצה לרקוד".

זה לא יוצר בעיה? באתר של הפקולטה אתה אומר: "תפישת התנועה והריקוד בפקולטה לא דורשת מבנה או פרופורציות גוף מסוימות. המועמדים ללימודים יכולים להיות בעלי ניסיון והכשרה בכל דיסציפלינה של ריקוד ותנועה". זאת אומרת שהם לא צריכים להיות עם turn-out מושלם ופוינט בשמים. איך זה מתיישב עם האוריינטציה למצוינות של בית הספר והל המקצוע? האם צריך להיות רקדן טוב כדי להתקבל, או מספיק שאני מאוד רוצה לרקוד ומוכנה לעמוד בלימודים המפרכים הללו? כיצד מיושב המתח בין הפתיחות לכל אחד לבין הכשרה למצוינות?

"כשאני רואה מה קורה כאן על הבמה, זה אכן כך: לא צריך להיות רקדן מצוין כדי לרקוד. אני מחפש הקשבה, תחושה שהאדם רוצה את זה מאוד, וגם אם הוא חסר את הידע הפיסי בגוף ואת ההבנה, יש אפשרות להטמיע בו את הידע. יש כאלה שבאים ללא כל הבנה מה נדרש, יש כאלה שהתעסקו יותר בתנועה והמחול בשבילם הוא דבר לגמרי חדש, ויש הפוך, הכיתה היא לא הומוגנית".

איך המורים מתמודדים עם ההטרוגניות של הכיתה?

"המורים מכוונים למעלה, סוחבים אותם למעלה, על זה הסכמנו. השיעור משתדל להיות מיועד לרמה הממוצעת של הכיתה, עם דרישה גבוהה. לכן הוספנו שיעורים נוספים לתלמידים שרוצים

תמיד מנסה לתת את הסיכוי עד הסוף. אנחנו מאוד הולכים אל הסטודנטים. אנחנו יותר מדי מלטים לטעמי, אבל זה גם תפקידנו."

זו מסגרת מאוד מאוד תובענית, וכמו שזה אינטנסיבי פיסי, באותה מידה זה אינטנסיבי מנטלי. מחול, כמו שהוא מרום, יכול גם לפצוע. האם אתה חושב איך להפחית את הקושי במקצוע?

"אני חושב שזה נפלא שאנחנו לא שבעים מעצמנו. אני חושב שזה בא לידי ביטוי בתהליך שכל אחד עובר עם עצמו. אנחנו מנסים לחוש את הדופק של כל סטודנט, מה מצבו, ואולי על ידי כך לראות מה קורה איתו. אנחנו רואים את הבעייתיות, אבל היא נובעת מתוך לבטים אישיים של התלמיד, שלא תמיד נוו לו לשתף בהם. הגיל של הסטודנטים לא כל כך מאפשר פתיחות כזאת, אבל יש קשרים מאוד יפים בין התלמידים לבין המורים. היחסים בוגרים והם מתנהלים ביושר, באמון מוחלט בין שני הצדדים. אנחנו בוחרים מורים שיש להם ידע רב וביטחון במה שהם עושים. יש הרמוניה מאוד יפה. אני רואה פיסי את מה שקורה בין התלמידים לבין המורים. ללא כל ספק, הקשר עם התלמידים נפלא."

הסטודנטים רוצים להיות מורים?

"כולם רוצים להיות מורים. אני לא יודע אם כולם יהיו מורים טובים, אבל כולם רוצים."

להיות מורה זה פחות מושך מלהיות רקדן. איך אתה מעביר לתלמידים את המסר שללמד זה טוב לא פחות?

"כולם עובדים בתחום, יש כמה שמשקיעים יותר בהוראה, וחלקם יותר במחול."

אתה יכול לזהות בעיות במסלול?

"יש קצת גרסיה במספר הנרשמים לאקדמיה. אני חושב שזה תקופתי. יש לפעמים מחזורים גדולים מאוד. אני חושב שזה מקרי."

אילו בעיות בכל זאת יש?

"הייתי רוצה יותר מורים ויותר שעות הוראה. הקמתי אנסמבל של מחול. הם משקיעים כל שבוע שש שעות מזמנם ללא תמורה, והתמורה היחידה זה לרקוד – הזכות לעבוד עם יוצר ישראלי שווה בשבילם הכל. יש לפעמים אכזבה בקרב אלה שלא מתקבלים, אבל זה לא דרמטי. אני לא יודע על בעיות חברתיות."

באתר הפקולטה אתה מדבר על מסלול "איכותי", "הוראה איכותית", "רקדנים איכותיים", "חשיבה איכותית" – למה כוונתך?

מה לא איכותי כיום שביקשת כדיקן לשנות ולהפוך לאיכותי יותר?

"ההבנה. להבין מה אתה עושה. אני מבקש לבדוק כל פעם מחדש אם מה שיש זה טוב, ואני מכריח את המורים ללמוד יותר ומטמיע איכות וחשיבה עמוקה כדי להתרומם מעל הרדידות הכללית. אנחנו מנסים להטמיע את החשיבות של האיכות בכל מקום. אני מוכרח להגיד שאצלנו כל החבר'ה הבוגרים עסוקים בתחום. מי שלא, עזב כבר בדרך. זה יפה שהם שומרים על קשר איתנו. אנחנו יודעים איפה הם ומה הם עושים. הייתי רוצה שהסטודנט יבין את ההשלכות שיש ללימודים על התפתחותו האישית ואת התרומה שלו לחברה שהוא חי בה."

אתה יכול לתת דוגמה? מה ידע הבוגר האידיאלי של המסלול? מה אתה רוצה לתת לאישיות שלו?

"שיבין מה התחום הזה נותן לנו. המחול מאפשר ייחוד מול הרדידות הממוצעת הקיימת בחברה הישראלית ביחס לאמנות וליצירה, ואני מצפה מהם שיהיו מעל הממוצע הזה. בחוברת האחרונה של סוזן דלל כתבתי שאנחנו עובדים לעגל הזהב המסחרי, שפוסה בכל אורחות החיים שלנו. אני מדבר על הסגידה לכסף ולשטחיות במקום סגידה ליצירה קומוניקטיבית. אני רוצה שתלמיד שיסיים את המסלול יידע מה מקורותיו של המחול, יידע את המקור ההיסטורי שלו וגם יידע לקרוא נכון שיר ומחזה. אלה הדברים שאנחנו מעבירים גם בסוזן דלל במסגרות הקיימות. דרך האקדמיה אני יכול רק לעורר את הרצון להיות טוב יותר ולא להיכנע לכוחות מסחריים או אחרים. בסוזן דלל לפעמים האולמות לא מלאים, כי יש משהו טוב יותר במקום אחר. המקום האחר הזה הוא לא ברמה שאני מצפה. אני יכול לדרוש רמה גבוהה יותר, לתת את הכלים ליישום, אבל היישום צריך לבוא מהתלמיד עצמו. לכן יש כאלה שלא עומדים בדרישות. יש גבול מסוים שהמורה או האקדמיה יכולים לתת – עד כאן אנחנו נותנים, מכאן זה שלכם."

"אני מנסה להעשיר אותם מכל עבר – בלט, מודרני, גאגא, רפרטואר – אבל התלמידים יהיו אלה שיישמו את זה בסופו של דבר, עם תלמידיהם או על הבמה."

השאיפה הזאת לעומק שאתה מתאר, זה לא תובעני מדי לאישיות של התלמידים?

"אני מסתכל על מה שקרה למחול בארץ. לנו בסוזן דלל יש חלק ניכר בכל זה. המוטו שלי מלכתחילה היה לשאוף למצינונות, לדרוש איכות גבוהה מאוד. אבל יש סטודנטים שלא רוצים להיות מצינונים, או לא יכולים להיות כאלה. אני

מנסה לתת את הכל כדי לאפשר את זה."

איך אתה מתמודד עם התסכול שלהם כשהם לא מצליחים?

"הם שמחים לבוא ללמוד. אני מנסה להעשיר אותם בעוד דברים. אני חושב שיש משהו נכון במתח של למידה. אני רואה את התלמידים מאוד שמחים. היתה לי השבוע שיחה מדליקה עם שנה א'. הם אמרו שנפלא להם במסלול. השנה מיסדנו פתיחות כדי לאפשר טעימות ללמידה, ובשנה הבאה נראה לאן הם יפנו. בשנה הבאה הם יצטרכו להתמקד. מי שרוצה לעשות תעודת הוראה חייב במסלול מסוים. גם אנחנו כל הזמן לומדים מהשטח, ואני מנסה להעשיר אותם כל הזמן."

מה הייחודיות של האקדמיה ביחס למסגרות אחרות להוראת מחול בארץ?

"לנו יש הרבה דגש על הריקוד עצמו. אנחנו יותר ביצועיים. יש אפשרויות ליתר ביצוע, ואני מנסה לאפשר את המרחב ואת הידע של לגעת בהמון דברים בדרך. כל שיעור שאנחנו מוסיפים עובר מבחן של שנה שלמה. אני לא יכול לשחק יותר מדי. יש מקצועות ראשיים שאני מחויב להם מבחינת המועצה להשכלה גבוהה ותעודת ההוראה. הם רוצים גם רליס, גם פלדנקרייז, גם פילאטיס, יש שנים שהם מקבלים גם מזה וגם מזה."

איזה קושי אתה יכול לתת?

"הדימוי שלנו לא מספיק טוב. אולי זו סטגנציה. אני קשוב לזה. אולי חושבים שירושלים מרוחקת, מסוכנת, אולי יש דימוי של הוראה מיושנת. כשהציעו לי בעבר להצטרף לאקדמיה, אמרתי 'לאן להצטרף, מה יש באקדמיה'. הפעם התרציתי כי הנסיבות איפשרו את זה, ואני מנסה לעשות חיבור בין סוזן דלל לאקדמיה – את זה לטפח. הקשר עם מרכז הארץ ועם סוזן דלל אולי ירים את הדימוי של האקדמיה. ירושלים, כמו שהיא מרוחקת, יכולה להיות אקזוטית. יש לנו היום חבר'ה צעירים שמלמדים, אבל הדימוי עתיק. המציאות משדרת שזה אחרת, אבל זה עניין של זמן. אני לומד המון, בודק מה לשפר. אני גם בונה שני אולמות סטודיו עכשיו. מי עוד בנה סטודיו? כל ההחלטות שלנו מתקבלות בצוות, אנחנו מגיעים להבנה. עצם זה שאני משתף את כל המורים נותן להם תחושה של שייכות."

זה נשמע קצת כמו חברת היי־טק, שמשתפים את העובדים בפעילויות כדי להעמיק אצלם את תחושת השייכות.

"יזמות כוריאוגרפית מאוד דומה ליזמות בהיי־טק. יזמות זה דבר נפלא, אין דבר יפה מזה."